

İslami Uygulamalar Açısından Katılım Bankaları

" Kuveyt Türk Örneği "

Participation Banks in Terms of Islamic Practices

" The Case of Kuveyt Türk "

البنوك التشاركية من منظور إسلامي

بنك كويت ترك نموذجاً

AHMED SALEM ABEID

أحمد سالم اعبيد

MARMARA ÜNİVERSİTESİ / SOSYAL BİLİMLER

ENSTİTÜSÜ / İSLAM HUKUKU (DR)

aliikbalaydin@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-6122-8709>

Öz:

Bu çalışma, İslami finans ilkeleri çerçevesinde faaliyet gösteren katılım bankacılığı sistemini teorik ve uygulamalı yönleriyle ele almakta; Türkiye'deki en köklü katılım bankalarından biri olan Kuveyt Türk Katılım Bankası' nı örnek olay olarak incelemektedir. Faizsiz finans modeli, kâr-zarar ortaklığına dayalı yapısı, etik yatırım anlayışı ve reel sektörle olan doğrudan ilişkisiyle İslam hukukuna uygun bir alternatif sunmaktadır. Kuveyt Türk'ün murabaha, icâre, mudaraba ve sukuk gibi finansman yöntemlerinde AAOIFI (İslami Finans Kurumları için Muhasebe ve Denetim Organizasyonu) standartlarına gösterdiği bağlılık, kurumun sadece biçimsel değil, içeriksel olarak da şer'i uygunluk taşıdığını ortaya koymaktadır.

Banka, şer'i danışma kurulu ve iç denetim mekanizmaları ile İslami finans ilkelerine dayalı operasyonel güvenilirliğini pekiştirmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın temel amacı katılım bankacılığı sisteminin İslam hukukuyla uyumunu ve uygulamadaki karşılığını Kuveyt Türk örneği üzerinden analiz etmektir. Elde edilen bulgular, katılım bankalarının hem etik finans anlayışına hem de sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkı sunduğunu göstermektedir.

Ayrıca sperman ikili korelasyon yöntemiyle veri setleri olarak her bir yöntemdeki firma sıralamaları alınmış ve yöntemler ikili olarak karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak, karar vericiye bağlı yöntemler (AHP ve DEMATEL) ve veriye bağlı yöntemler (TOPSIS ve Entropi) genel olarak birbirleriyle yüksek korelasyonlar göstermektedir. Ancak, TOPSIS yöntemi, diğer yöntemlere göre biraz daha farklı sonuçlar üretebilmektedir. Genel anlamda, yöntemlerin çoğu arasında güçlü pozitif korelasyonlar olduğu gözlemlenmiştir, bu da yöntemlerin genellikle benzer sıralamalar ürettiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Katılım bankacılığı, faizsiz finans, İslami bankacılık, Kuveyt Türk, AAOIFI, murabaha, şer'i denetim

.Abstract:

This study examines the participation banking system, which operates in accordance with Islamic finance principles, both theoretically and in practice. It focuses on *Kuveyt Türk Participation Bank*, one of the leading and long-established institutions in Turkey, as a case study. The interest-free financial model offers an alternative that aligns with Islamic law through profit-and-loss sharing, ethical investment practices, and a strong connection with the real economy. Kuveyt Türk's adherence to AAOIFI (Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions) standards in instruments such as *murabaha*, *ijārah*, *mudarabah*, and *sukuk* demonstrates its commitment to not only formal but also substantive Shariah compliance. The bank's Shariah Supervisory Board and internal audit mechanisms reinforce its operational credibility in the Islamic finance sector. Accordingly, the main objective of this study is to analyze the compliance and practical implementation of Islamic legal principles in participation banking through the example of Kuveyt Türk. The findings indicate that participation

banks contribute not only to ethical finance but also to broader goals of sustainable development

Keywords: Participation banking, interest-free finance, Islamic banking, Kuveyt Türk, AAOIFI, murabaha, Shariah governance

1. Giriş

Son yıllarda dünya genelinde ve özellikle Türkiye'de faizsiz finans sistemine olan ilginin arttığı görülmektedir. Katılım bankacılığı, faiz hassasiyeti taşıyan birey ve kurumlar için önemli bir alternatif oluşturmuş, özellikle İslami değerleri benimseyen kesimler için modern bankacılık hizmetlerinden yararlanma imkânı sağlamıştır. İslami Bankacılık Sistemi, kuruluşundan kısa bir süre sonra hızlı bir şekilde Dünyanın çeşitli yerlerinde yayılmış ve hem tam teşekküllü olarak çalışan İslami bankalar hem de geleneksel sistem ile çalışan ancak İslami Bankacılık penceresi açan bankaların sayısı hızla artmıştır (Abdi,2018,s.1). Katılım bankacılığı, sadece bir finans modeli değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve dini gerekçelere dayalı bir sistem olarak ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın temel amacı, İslami uygulamalar çerçevesinde katılım bankalarının yapısını ve işleyişini derinlemesine incelemek ve bu bağlamda Kuveyt Türk Katılım Bankası örneğini analiz etmektir. Çalışma, katılım bankacılığının İslam hukuku ile uyumluluğunu, uygulamada karşılaşılan problemleri ve mevcut sistemin avantajlarını değerlendirmeyi hedeflemektedir. Özellikle Türkiye'de faaliyet gösteren Kuveyt Türk üzerinden yapılan bu inceleme, katılım bankacılığının uygulamadaki yansımalarını daha somut bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Çalışmanın önemi, Türkiye'de katılım bankacılığına olan ilginin giderek artması ve bu sistemin yalnızca finansal bir alternatif değil, aynı zamanda İslami hassasiyetleri gözetilen bir çözüm olarak görülmesidir. Katılım bankacılığına dair farkındalığın artırılması, İslami finans sisteminin daha doğru anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, Kuveyt Türk örneği üzerinden yapılacak bu analiz, katılım bankalarının sektördeki yerini ve müşteri nezdindeki güvenilirliğini daha yakından değerlendirme fırsatı sunacaktır.

Katılım bankaları, klasik bankacılık sisteminden farklı olarak, sabit getirili faizli mevduat kabul etmez. Bunun yerine özel cari hesaplar ve kâr-zarar ortaklığına

dayalı katılım hesapları aracılığıyla fon toplarlar. İslamiyet'te sermaye sahibi, girişimcinin uzmanlığı ve emeği sayesinde elde edilen kâra ortak olabilmektedir (Abdi,2018,s.15). Bu fonlar, İslam hukuku çerçevesinde çeşitli ticari ve zirai faaliyetlerin finansmanında kullanılır. Bu yapı, faiz yasağını temel alan İslam hukukuna uygun bir finansman modeli sunmaktadır. Faizsiz bankacılık kavramı, İslam'ın temel ekonomik ilkeleri doğrultusunda şekillenmiş, bankacılık ve yatırım faaliyetlerinin İslam şeriatı çerçevesinde yürütülmesini esas almıştır. Bu sistem, finansal faaliyetlerde ahlaki ve hukuki sınırlar çizerek, sadece faiz yasağına değil, aynı zamanda adalet ve toplumsal denge ilkesine de dayanır. Faizsiz bankacılık ifadesi, kimi zaman İslami bankacılık ile eş anlamlı olarak kullanılsa da aslında faizsiz bankacılık, İslami bankacılığı da içine alan daha geniş bir kavramdır. Çünkü bazı ülkelerde dini temele dayanmayan fakat faizsiz faaliyet gösteren finansal kurumlar da bulunmaktadır. Günümüzde bankaların yaptıkları işlevler, sadece faiz ile kredi vermek değildir. Onun yanında 20`den daha fazla işlem yapılmaktadır ve bunların çoğunun faizle ilgisi görülmemektedir (Efe, 2021.s.314).

İslami bankacılık kavramı, kâr ve zarara katılma esasına dayanır ve temel hedefi faizsiz finansal hizmetler sunmaktır. Ancak bu modelin "İslam" adıyla anılması bazı eleştirilere de yol açmıştır. İslam'ın temel kaynaklarında bankacılık modeline ilişkin bir yapı yer almamaktadır ve dolayısıyla herhangi bir ekonomik faaliyetin başına "İslam" kelimesini eklemenin meşruiyeti tartışılmıştır. Katılım bankacılığı tarihsel olarak oldukça eski bir geçmişe sahiptir. Faizsiz finans uygulamalarının izleri, Osmanlı dönemindeki para vakıfları ile sistematik bir yapı kazanmıştır. Fatih Sultan Mehmet döneminde kurulan ilk para vakfı, katılım bankacılığı prensiplerinin öncüsü olarak kabul edilmektedir. Faizsiz bankacılık fikri, özellikle 20. yüzyılda Müslüman ülkelerde yaygınlaşmış ve 1970'lerden itibaren ciddi bir kurumsallaşma sürecine girmiştir. İslam Kalkınma Bankası'nın kurulması ve Suudi Arabistan, Pakistan ve Mısır gibi ülkelerde faizsiz bankaların açılması bu sürecin temel taşlarını oluşturmuştur 1980'li yıllardan itibaren Ortadoğu'dan Türkiye'ye fon transferi gerçekleştirmeye yönelik finansal hizmet sunan kuruluşların kurulmasına yönelik adımlar atılmıştır. Bunun sonucu olarak Türkiye'de "Özel Finans Kurumları" (12.12.2005 tarihi itibarıyla adı "Katılım bankaları" şeklinde

değiştirilmiştir) kurulmuştur. Türk finans sistemine 1980’li yıllarda giren Katılım bankaları yıllar itibariyle gelişim göstermektedir (Efe, 2021.s.314).

Katılım bankacılığının ortaya çıkışında dini, ekonomik ve sosyal nedenler güçlü bir şekilde etkili olmuştur. İslam’ın faizi kesin bir şekilde yasaklaması en temel dini gerekçeyi oluşturmaktadır. Faiz, İslam dininde haksız kazanç olarak değerlendirilmiş ve özellikle emek verilmeden kazanılan gelirler yasaklanmıştır. İslam dininin yasak olarak belirttiği faizin gelir–gider dağılım dengesini bozmak, ülke kalkınmasını yavaşlatmak, yatırım girişimlerinde maliyetle beraber risk artışına neden olmak, verimliliği fazla karı az olan yatırımların gerçeğe dönüşmesini önlemek gibi çeşitli zararları mevcuttur. Bu bağlamda, faizli işlemlerin sosyal adaleti bozduğu, servetin belirli bir kesimde birikmesine yol açtığı ve ekonomik krizlere neden olduğu inancı, faizsiz bir finansal sistem ihtiyacını doğurmuştur (Tenekeci, 2017.s.7). Ekonomik gerekçeler açısından, 1970’li yıllarda Orta Doğu’da hızla artan petrol gelirleri, yeni finansal araçların geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu dönemde Müslüman yatırımcılar, hem İslami hassasiyetlerine uygun yatırım imkânı arayışına girmiş hem de uluslararası finans sisteminde yer edinmek istemiştir. Aynı zamanda konvansiyonel bankacılık sisteminin kısa vadeli kazançlara odaklanması, uzun vadeli yatırım ve kalkınma finansmanında eksiklikler yaratmış, bu da katılım bankacılığı gibi yatırım ve risk paylaşımına dayalı sistemlere ilgiyi artırmıştır (Dikkaya ve Kutval, 2014). Sosyal gerekçeler ise toplumlar içerisindeki gelir dağılımı eşitsizliğinin derinleşmesini engelleme amacına dayanır. Geleneksel bankacılık sisteminde faiz yoluyla sağlanan kazanç, toplumun geniş kesimlerine fayda sağlamamakta, aksine belirli sermaye gruplarının zenginleşmesine yol açmaktadır. Katılım bankacılığı ise kâr–zarar ortaklığı ilkesiyle toplumun farklı gelir gruplarını finansal sistemin içine çekmeyi ve gelir adaletini desteklemeyi hedeflemektedir. Ayrıca bu model, tasarruf sahiplerinin yatırımlarının reel sektörle buluşmasını sağlamakta ve böylece istihdam yaratılmasına ve üretime doğrudan katkı sunmaktadır. Bu yönüyle katılım bankacılığı, toplumsal huzura ve sosyal barışa da önemli katkılar sağlamaktadır (Pehlivan, 2016.s. 319).

Katılım bankacılığı bugün sadece İslam ülkelerinde değil, Batılı ülkelerde de alternatif bir finansal sistem olarak ilgi görmektedir. Faizsiz, etik ve katılımcı finans

anlayışına dayalı yapısıyla küresel finansal sistem içerisinde önemli bir yer edinmiştir.

2. Katılım Bankacılığı ve İslam Hukuku Uygulamaları

Katılım bankacılığı, İslam hukukuna uygun finansal faaliyetleri esas alan bir bankacılık sistemidir. Temelinde faizin yasaklanması, ticaret ve üretime dayalı kâr-zarar ortaklığı gibi İslami finans prensipleri yer alır. Faizsizlik ilkesi, İslami bankacılığın temelini oluşturur. İslam dini, faizli işlemleri kesin şekilde yasaklamış ve faizi "riba" olarak nitelendirerek, haksız kazanç biçimi olarak değerlendirmiştir¹ (Kalaycı, 2013.s.58). Bu nedenle katılım bankaları, klasik bankacılık sisteminden farklı olarak, fon toplama ve kullandırma süreçlerinde faiz yerine kâr-zarar ortaklığı prensibini benimserler

İslam hukuku, sermaye ve emeğin ortak risk paylaşımını teşvik eder. İslam ekonomik, sosyal ve inanç yönünden bir bütünü oluşturur. Bir Müslüman bütün hayatının ve kurumların İslami kurullarla düzenlenmiş olduğunu, adil, eşit, demokratik, hür ve ihtisas üzerine dayalı bir sistemin kendisini kuşattığını düşünür. Bu yaklaşımda, sermaye sahibinin, girişimcinin emeği ve uzmanlığı sayesinde elde edilen kâra ortak olması esas alınır. Ancak elde edilecek kâr önceden garanti edilmez. Böylece finansal ilişkilerde riskin ve kazancın adil şekilde paylaşılması sağlanır (Özkan, 2012,s.21). Katılım bankalarının temel misyonlarından biri, servetin toplumun belirli bir kesiminde toplanmasını önlemek ve sosyal adaleti desteklemektir. Bu model sayesinde ekonomik büyümenin daha geniş kesimlere yayılması ve gelir dağılımındaki adaletsizliklerin azaltılması hedeflenir (Pehlivan, 2016).İslami finans ilkeleri gereği katılım bankalarının yatırımları da ahlaki ve hukuki sınırlar içerisinde olmak zorundadır. Alkol, kumar, domuz ürünleri gibi İslam'da haram kabul edilen sektörlere yatırım yapılmaz. Yatırımların çevreye ve topluma zarar vermemesi, insan onurunu zedelememesi esastır (Tenekeci, 2017s. 49).

¹ Riba” pozitif faiz demektir ve bunu yasaklayan İslam, kendini diğer düzenlerle farklılaştırır; ancak kapitalizm zaman zaman sıfır faiz koşulunu sağladığı için ya da sosyalizm sömürü mekanizması saydığı faizi reddettiği için “İslamileşmiş” sayılamaz.

Katılım bankaları fon kullandırıırken iki temel yöntemi uygular: Ortaklık esasına dayalı yöntemler (Mudaraba ve Muşaraka) ve ticarete dayalı yöntemler (Murabaha, İcara, Selem, İstisna ve Tavarruk).

Katılım bankacılığı, finansal faaliyetlerinde esas olarak ticaret ve üretimi temel alır. İslam hukukuna göre ticaret meşru bir kazanç yolu olarak kabul edilirken, faiz kesin şekilde haram kılınmıştır Bu nedenle katılım bankaları gelirlerini faiz yoluyla değil, ticaret ve hizmet finansmanından elde ederler. Para üzerinden para kazanmak bu sistemde yasaktır; bankalar sadece reel malların ve hizmetlerin alım-satımına aracılık eder. Örneğin bir müşteri ev almak istediğinde, banka bu evi satın alır, daha sonra müşterisine kâr ekleyerek satar. Böylece faizsiz bir ticari kazanç doğar ve bu yapı doğrudan reel ekonomiyle bütünleşir. Özetle Katılım Bankaları, Tuk finans sisteminde, cesitliliği ve derinliği artıran kurumlar olarak yer almışlardır. Ayrıca, esnek fon toplama yöntemleri ve ticarete dayalı finansman biçimleriyle kendi arzını artırarak, cari kredi faizlerini aşağıya çekici bir fonksiyon üstlenmektedirler. (Doğan, 2008,s.56). Katılım bankalarının bu uygulaması, İslam'ın faiz yasağına riayet ederken aynı zamanda üretimi ve ticareti teşvik etmesini sağlar.

Katılım bankacılığı sadece faizden uzak durmakla kalmaz, aynı zamanda yatırım yaptığı sektörlerde de İslami ve etik kriterlere uygun hareket etmek zorundadır. Alkol, kumar, domuz ürünleri, çevreye zarar veren sektörler ve insan onurunu zedeleyen faaliyetler finansman dışında tutulur (Tenekeci, 2017,s.49–50). Katılım bankacılığının en ayırt edici özelliklerinden birinde ise klasik bankalarda müşteriye faiz garantisi verilirken, katılım bankalarında müşteriler, finansman süreçlerine ortak olur ve gerçek ticari kazanç ya da zarara katlanır.

Katılım bankalarının fon kullandırıırken uyguladığı iki temel yöntem bulunmaktadır: ortaklık esasına dayalı yöntemler ve ticaret esaslı yöntemler. Ortaklık esaslı yöntemler arasında Mudaraba ve Muşaraka öne çıkar. Mudaraba finansman tekniğinde tarafların, özellikle de sermaye sağlayıcının karşı tarafı güven probleminin olmadığı durumlarda tercih edilmesi gereken bir yöntemdir. Zarar riskinin tamamen sermaye sahibinde olması yöntemin çok fazla tercih edilmemesine neden olmaktadır. (Çalık, 2016.s 97) Bu sistem, girişimcilerin finansmana ulaşmasını kolaylaştırır ve bankayı ticari riske ortak eder. Muşaraka yönteminde ise hem banka hem de müşteri sermaye koyar ve her iki taraf da kâr ve

zarara katılır. Kâr ve zarar oranları önceden sözleşmeyle belirlenir. Ticaret esaslı finansman yöntemlerinde ise en sık uygulanan yöntem Murabaha'dır. Bu yöntemde banka, müşterisinin ihtiyacı olan malı satın alır ve üzerine kâr koyarak vadeli olarak müşteriye satar. Bu işlemde banka faize dayalı borç verme yerine gerçek bir ticari işlem gerçekleştirir. İcara yönteminde banka bir malı satın alarak müşteriye kiralar, sözleşme sonunda müşteri isterse bu malı satın alabilir. Seleem ve İstisna yöntemleri ise vadeli teslim esasına dayanır.

Seleem yönteminde müşteri ödemeyi peşin yapar, mal veya hizmet ise ileri bir tarihte teslim edilir. Bu yöntem özellikle tarımsal finansmanda kullanılır. İstisna yönteminde ise henüz üretimi tamamlanmamış bir ürün veya proje için finansman sağlanır, genellikle inşaat ve üretim sektörlerinde tercih edilir (Çalık, 2016.s 108). Devletlerin ve anonim şirketlerin, faiz karşılığında borçlanmak için kullandıkları çeşitli finansal araçlar bulunmaktadır; tahvil ve hazine bonosu bunların başında gelir. Bu tür enstrümanlar, faiz geliri elde etmek isteyen yatırımcılara birer alternatif sunar. Ancak İslami finans sisteminde, zaruret halleri dışında faizle borçlanmak meşru kabul edilmez. Bu nedenle, hem devletlerin hem de İslami hassasiyete sahip büyük kurumların, ticari işlemler yoluyla nakit sağlamak ve faizsiz gelir arayışındaki yatırımcılara uygun araçlar sunmak amacıyla sukuk ihraç etme yöntemi geliştirilmiştir. Sukuk, ticari bir varlığın menkul kıymetleştirilerek sertifikalar şeklinde satışa sunulmasıdır. Bu sertifikalara sahip olanlar, ilgili varlığa sertifikaları oranında ortak olur ve varlıktan elde edilen gelir üzerinde hak sahibi haline gelir (Özeroğlu, H, 2014,S.753).

İslami finans sektöründe sermaye piyasalarındaki yatırım araçlarına bir alternatif olarak doğan kira sertifikaları, diğer adıyla sukuk; finansal piyasalarda karşılaşan arz ve talebin ögelerini oluşturan; tahviller, hazine bonoları, hisse senetleri, katılma intifa senetleri, kar ve zarar ortaklığı belgeleri, varlığa dayalı menkul kıymetler, gelir ortaklığı senetleri ve diğer sermaye piyasaları araçlarının yanında yer almaktadır. Katılım bankacılığında son yıllarda önemli bir finansal enstrüman olarak öne çıkan uygulamalardan biri de Sukuk yani İslami bonodur. Sukuk, faizsiz finans sisteminde klasik tahvilin yerini alan bir yatırım aracıdır ve varlığa dayalıdır. Bu modelde yatırımcılar, bir varlığın ya da projenin gelirine ortak olur. Türkiye'de özellikle

büyük altyapı projelerinin finansmanında sıkça kullanılmaya başlanmıştır (Alpaslan ve Kudun, 2016,s.335).

Sonuç olarak katılım bankacılığı; faizsiz, ahlaki ve reel ekonomiye dayalı finansal işlemleri ile klasik bankacılık sisteminden ayrılmaktadır. Kâr-zarar ortaklığına dayalı bu model, hem İslam'ın temel ekonomik ilkelerine uygun hareket eder hem de etik finans anlayışını benimseyen yatırımcılar için cazip bir alternatif sunar. Bu sistem, sadece Müslüman birey ve kurumlara değil, etik ve şeffaf finansal araçlar arayan tüm kesimlere hitap etmektedir.

3. Türkiye'de Katılım Bankacılığı Uygulamaları

Türkiye'de katılım bankacılığı, yastık altındaki paraların ekonomiye kazandırılması, ekonomik sisteme dâhil olmayan kaynakların, atıl fonların ve tasarrufların bankacılık sektörü eliyle ekonomiye kazandırılması amacıyla ortaya çıkmıştır. Bu sistem, faiz hassasiyeti taşıyan bireylerin tasarruflarını değerlendirebilmeleri için bir alternatif sunarak, İslam'ın faiz yasağına uygun bir finansal model geliştirilmesini sağlamıştır. Katılım Bankacılığı ve Geleneksel Bankacılıkla İlgili Farklar Tablo 1' de sunulmuştur: (Çelik, İ. 2016.S 33).

Tablo 1 Katılım Bankaları Geleneksel Bankalar Farkları

Nitelik	Katılım Bankaları	Geleneksel Bankalar
Çalışma Temelleri	Kâr-zarar ortaklığı ve ticarete dayalı sistem.	Faiz esaslı borç verme sistemi.
Paranın İşleyişi	Para bir meta değildir, ticaretin aracı olarak kullanılır.	Para doğrudan satılabilir, faizle değerlendirilir.
Fon Tedariki	Gerçek ekonomik faaliyetlerle fon sağlanır.	Para piyasalarından faizle borçlanma.
Fon Arzı	Proje ve ticaret bazlı finansman.	Doğrudan faizli borç verme.
Finansal Kiralama	Mal alımına dayalı, faizsiz kiralama.	Faizli finansal kiralama.
Müşterinin Taşındığı Risk	Kâr-zarar ortaklığı; risk müşteri ve banka arasında paylaşılır.	Faiz garantisi; risk müşteriye yüklenir.
Fon Arzının Maliyet Yapısı	Fon maliyeti kârlılığa göre değişir.	Fon maliyeti sabittir, faiz oranına göre belirlenir.
Fon Kaynakları ve Bankaya Aktarılan Maliyetler	Banka ile müşteri arasında kâr paylaşımı vardır; maliyet doğrudan yansıtılmaz.	Faiz maliyeti doğrudan müşteriye yansıtılır.

Nitelik	Katılım Bankaları	Geleneksel Bankalar
Yatırım Değerleme Kriteri	Proje bazlı değerlendirme, sosyal fayda gözetilir.	Finansal getiriler temel alınır.
Müşteri Değerlendirme Kriteri	Ahlaki ve ticari itibarı dikkate alınır.	Kredi skoru ve finansal geçmiş temel alınır.
Sistemde Kullanılan Finansal Araçlar	Faizsiz finansal araçlar (murabaha, mudaraba, icara, sukuk vb.).	Faizli krediler ve klasik finansal araçlar.
Genel İktisadi Hayata Etkisi	Reel ekonomiyi destekler, üretim ve ticareti teşvik eder.	Finansal spekülasyonu artırabilir, reel ekonomiden kopukluk oluşabilir.
Sosyo-Kültürel Değerlendirme	Dini hassasiyetlere uygun finans hizmeti sunar, İslami kurallara göre işlem yapılır.	Faizli işlemler genel kabul görür, dini hassasiyet dikkate alınmaz.
Mal ve Hizmet Piyasasına Katkısı	Reel sektöre yatırım yapar, mal ve hizmet dolaşımına doğrudan katkı sağlar.	Genellikle parasal işlemler üzerinde yoğunlaşır.
Üstlenilen Risk	Banka ve müşteri riskleri birlikte üstlenir.	Tüm risk müşteriye aittir, banka kendini garanti altına alır.
Getiri Dağıtımı	Kâr zarar ortaklığına göre dağıtılır; önceden belirlenmiş sabit getiri yoktur.	Faiz oranı sabittir; riskten bağımsız olarak getiri garantilidir.

Faizsiz bankacılığın hukuki zeminini oluşturan ilk düzenleme ise 16 Aralık 1983 tarihli kanun hükmünde kararname ile getirilmiştir Uluslararası alanda "İslami Banka" olarak adlandırılan bu yapı, Türkiye’de "Özel Finans Kurumu (ÖFK)" olarak isimlendirilmiştir. 1984 yılında Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yayımlanan tebliğ ile ÖFK’ların faaliyet esasları belirlenmiş, 1985 yılında ise ÖFK’ların hukuki statüsü tamamlanmıştır (Özsoy, 2012). Bu düzenlemeler sonrasında 1985 yılında Albaraka Türk ve Faisal Finans kurumları faaliyetlerine başlamış, 1989 yılında Kuveyt Türk Evkaf Finans Kurumu, 1991 yılında Anadolu Finans Kurumu, 1995 yılında İhlas Finans Kurumu ve 1996 yılında Asya Finans Kurumu kurulmuştur (TKBB, 2017). Ancak İhlas Finans Kurumu’nun 2001 yılında tasfiye edilmesi, sektörün yasal alt yapısının daha güçlü bir şekilde inşa edilmesini zorunlu kılmıştır. Faizsiz finans sisteminin kurumsallaşması, 16.12.1983

tarikh ve 83/7506 sayılı kararname ile başlamış ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na ÖFK'ların faaliyet, tasfiye ve denetim esaslarını belirleme yetkisi verilmiştir (Özsoy, 2012).

Katılım bankalarının Türkiye'deki kurumsallaşma süreci, yasal altyapının güçlendirilmesi ve toplumsal farkındalığın artmasıyla birlikte hız kazanmıştır. Faizsiz finans sistemine ilginin artmasıyla birlikte sektör, daha geniş bir müşteri kitlesine hitap etmeye başlamış ve Türkiye finans sisteminde önemli bir yer edinmiştir.

3.1. Kuveyt Türk Katılım Bankası

Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Türkiye'de faizsiz finans alanının öncülerinden biri olarak 1989 yılında faaliyetlerine başlamıştır. Kuwait Finance House'un (KFH) girişimiyle kurulan ve başlangıçta "Kuveyt Türk Evkaf Finans Kurumu" adıyla hizmet veren banka, 2006 yılında 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle bugünkü adını almıştır Güçlü sermaye yapısı ve uluslararası ortaklık yapısıyla dikkat çeken Kuveyt Türk'ün hisselerinin %57,81'i KFH'ye, %24,49'u Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne, kalan kısmı ise İslam Kalkınma Bankası (IsDB), Wafra International ve diğer paydaşlara aittir Banka, özellikle son yıllarda katılım bankacılığı alanındaki büyüme ivmesini sürdüren en önemli aktörlerden biri olmuştur. 2024 yılı itibarıyla 453 şubesi ve 7.122 çalışanıyla faaliyetlerini sürdüren Kuveyt Türk, Türkiye genelinde geniş bir müşteri kitlesine ulaşmayı başarmıştır (Kuveyt Türk, 2024 *Konsolide Denetim Raporu*).

Finansal göstergeler açısından bakıldığında banka, 2024 yılında 852,1 milyar TL'lik aktif büyüklüğe ulaşarak Türkiye'nin en büyük katılım bankası konumunu pekiştirmiştir (Kuveyt Türk, 2024). Aynı yıl içerisinde 82,2 milyar TL öz kaynağa sahip olan banka, %30'u aşan artışla 34,7 milyar TL net kâr elde etmiştir (Platin, 2025). Bu güçlü performans, bankanın kâr-zarar ortaklığı modeliyle reel sektöre yaptığı katkının ve risk yönetimindeki başarısının bir göstergesi olarak yorumlanmaktadır. Kullanılan fonlar toplamı 434,7 milyar TL'ye ulaşırken, dış ticaret finansmanı da 2,74 milyar USD seviyesine çıkmıştır (Platin, 2025). Bu veriler, Kuveyt Türk'ün sadece yurt içindeki bireysel müşterilere değil, aynı zamanda uluslararası ticaret yapan firmalara da güçlü bir hizmet sunduğunu göstermektedir.

Özellikle sukuk piyasasında da aktif olan Kuveyt Türk, 2024 yılı içinde 578,5 milyar TL değerinde kira sertifikası (sukuk) ihracı gerçekleştirerek bu alandaki liderliğini sürdürmüştür (TKBB, 2025). Nisan 2024'te 177 gün vadeli, 150 milyon TL'lik kira sertifikası ihraç eden banka, %11,50 yıllık brüt getiri ile yatırımcıların yüksek talebiyle karşılaşmıştır (Kuveyt Türk, *Kira Sertifikası Ürün Tanıtım*). Bu durum, katılım bankacılığı araçlarının yalnızca İslami hassasiyet taşıyan bireyler için değil, aynı zamanda getiri beklentisi olan yatırımcılar için de cazip bir seçenek haline geldiğini ortaya koymaktadır. Kurumsal yönetim anlayışı, teknolojik altyapısı ve müşteri odaklı yaklaşımı sayesinde Kuveyt Türk, faizsiz finans sisteminin Türkiye'deki gelişimine önemli katkılar sunmakta ve sektördeki standartları belirleyen kurumlardan biri olmaya devam etmektedir.

İslami finans kurumlarının faaliyetlerini İslam hukukuna uygun şekilde yürütmeleri, yalnızca fihhi değil, aynı zamanda operasyonel güvenilirlik ve uluslararası standartlara uyum açısından da büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, 1991 yılında Bahreyn merkezli olarak kurulan AAOIFI (Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions), dünya genelindeki İslami finans kurumları için muhasebe, denetim, etik ve şer'i standartlar geliştiren önde gelen kuruluştur. AAOIFI'nin temel amacı, İslami finans sektöründe faaliyet gösteren kuruluşlara uluslararası geçerliliği olan ve Şer'i esaslara dayalı standartlar sunarak, sektördeki belirsizlikleri azaltmak ve şeffaflığı artırmaktır. Kurumun standartları, İslam fikhinin ana kaynakları olan Kur'an, Sünnet, icma ve kıyas esas alınarak, muteber mezheplerin görüşleri doğrultusunda oluşturulmaktadır (AAOIFI, 2015, s. 3).

3.2 AAOIFI Standartlarında Murabaha İşlemi

AAOIFI tarafından yayımlanan 8 no'lu şer'i standartta, "Murabaha li'l-Amir bi'l-Şira" yani "alıcı talebiyle murabaha" detaylı şekilde tanımlanmıştır. Bu işlem tipinde müşteri, bir malın satın alınmasını bankadan talep eder ve banka malı kendi adına satın alarak, belirli bir kâr oranı ekleyip müşteriye vadeli olarak satar. Bu işlemde banka, malın mülkiyetini kısa bir süreliğine de olsa fiilen üzerine almalı ve alım-satım sürecinde risk taşımalıdır (AAOIFI, 2015, s. 385).

Standardın açık hükmüne göre:

“Murabaha işlemi ancak satıcının malın mülkiyetini devralmasından ve bu süreçte fiili ya da hukuki riski üstlenmesinden sonra meşru hale gelir.” (AAOIFI, 2015, Madde 3/2/1)

Bu hüküm, bazı İslami finans kurumlarının eleştirildiği şekilde doğrudan müşteriye mal siparişi verip yalnızca aracılık yapar gibi davranmalarının önüne geçmeyi amaçlamaktadır. Çünkü murabaha işlemi, gerçek bir mülkiyet ve risk devrini zorunlu kılar. AAOIFI standartlarına göre Murabaha işlemlerinde birtakım temel ilkelere riayet edilmesi zorunludur. Her şeyden önce banka, satışı gerçekleştirmeden önce ilgili malın mülkiyetini fiilen devralmalıdır. Bu, işlemin meşruiyeti açısından vazgeçilmez bir şarttır. Satış fiyatı ise, bankanın malı elde ederken ödediği bedel üzerine makul ve açıkça belirtilmiş bir kâr oranı eklenerek belirlenmelidir. Taraflar arasında yapılan sözleşmelerde yer alan vaatler bağlayıcı olmakla birlikte, herhangi bir baskı, aldatma veya İslam hukukuna aykırı unsur içermemelidir. Ayrıca, işlemle ilgili belgelerin ve kayıtların şeffaf, açık ve anlaşılır biçimde düzenlenmesi gerekir. En önemlisi, faizsizlik ilkesi doğrultusunda belirlenen bedel dışında hiçbir şekilde faiz benzeri gecikme cezalarına yer verilmemeli, işlem kesinlikle faiz üretmemelidir (AAOIFI, 2015).

AAOIFI'nin murabaha standardında dikkat çeken birkaç temel şer'i prensibi açacak olursak (AAOIFI, 2015):

- 1. Mülkiyetin bankaya geçmesi gerekir.** Banka, müşteriyle satış sözleşmesini imzalamadan önce malın sahibi olmalıdır (Madde 3/1/1).
- 2. Satış fiyatı şeffaf olmalıdır.** Banka, satın alma bedelini ve üzerine eklenen kârı açıkça belirtmelidir (Madde 3/1/3).
- 3. Taraflar arasında taahhüt olabilir fakat bağlayıcılığı sınırlıdır.** Müşteri, malı satın alma taahhüdünde bulunabilir; ancak bu taahhüdün bağlayıcılığı, Şer'i ilkelere aykırı olmamalıdır (Madde 3/4/1).
- 4. Ceza şartları yasaklanmıştır.** Vade gecikmelerinde faiz benzeri cezalar uygulanamaz. Ancak AAOIFI gecikmelerde bağışlanmak üzere ceza öngörülebileceğini, bunun bankaca kar amacıyla kullanılmayacağını belirtir (Madde 3/5/1)

4. Banka Faaliyetlerinin İslam Hukuku ve AAOIFI Standartları Açısından İncelenmesi

Kuveyt Türk Katılım Bankası, İslami finans ilkelerine uygun bir şekilde faaliyet göstermeyi kurumsal kimliğinin merkezine yerleştirmiştir. Bu doğrultuda, bankanın tüm işlem ve sözleşmeleri şer'i uygunluk denetimine tabi tutulur. Denetim mekanizması iki temel yapıya dayanmaktadır: Şer'i Danışma Kurulu ve Şer'i Uyum Birimi. Bankanın şer'i danışma kurulu, altı uzmandan oluşan bir fetva ve danışma heyetidir. Bu kurulda uluslararası tecrübeye sahip İslam hukuku uzmanları yer almaktadır. (Kuveyt Türk, 2024, *Kuveyt Türk'ün Şer'i Uyum Yapısı*).

Bu kurulun temel görevi, bankanın finansal ürünlerinin İslami ilkelere uygun olup olmadığını değerlendirmek, gerektiğinde fetva vermek ve yeni ürünlerin tasarımında rehberlik sağlamaktır. Kurul kararları bağlayıcı niteliktedir ve bankanın ürün geliştirme sürecinde son onay makamıdır. Bu yapının yanı sıra dört kişiden oluşan bir Şer'i Denetim Kurulu da faaliyet göstermektedir. Bu kurul, bankanın günlük faaliyetlerini ve sözleşmelerini, danışma kurulunun kararlarına ne ölçüde uyduğunu denetlemektedir. Böylece, İslam hukuku ile uygulama arasındaki süreklilik ve doğruluk sağlanmaktadır.

Kuveyt Türk, yalnızca kendi iç denetim mekanizmalarıyla yetinmeyip ulusal ve uluslararası şer'i denetim standartlarını da benimsemiştir. Banka, AAOIFI (Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions – İslami Finans Kurumları için Muhasebe ve Denetim Kurumu) tarafından belirlenen şer'i standartları resmî olarak uygulamaktadır (Kuveyt Türk, 2024, *Kuveyt Türk'ün Şer'i Uyum Yapısı*.) AAOIFI, özellikle icâre, murabaha, mudaraba, sukuk gibi temel finansal sözleşmelere dair ayrıntılı standartlar ortaya koymakta; bu sayede finansal işlemlerin fihhi temellere uygun şekilde yürütülmesini garanti altına almaktadır (Derşevi, 2024, s.206).

Banka ayrıca, Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB) tarafından yayımlanan iyi uygulama standartlarını da göz önünde bulundurur. Ancak TKBB'nin henüz icâre (kira) sözleşmeleri için ayrıntılı bir standart yayınlamamış olması nedeniyle, Kuveyt Türk bu alanda AAOIFI standartlarını doğrudan uygulamaktadır. Ek olarak, banka BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu) tarafından yapılan düzenlemeleri de takip ederek, Türkiye'deki yasal sistem ile şer'i uygunluk arasında bir denge kurmaktadır (BDDK, 2024).

Bankanın şer’i uyum politikası şu beş temel kaynağa dayalıdır. (Derşevi, 2024,s.108)

1. Fetva ve Şer’i Danışma Kurulu Kararları
2. Şer’i Yönetim Kılavuzu (Şer’i Yönetim Rehberi)
3. Şer’i Denetim Kılavuzu
4. AAOIFI Şer’i Standartları
5. BDDK düzenlemeleri

Bu kapsamda değerlendirildiğinde Kuveyt Türk, yalnızca “faizsiz işlem yapma” gibi yüzeysel ilkelerin ötesine geçerek, kurumsallaşmış bir şer’i uygunluk mimarisi geliştirmiştir. Bu yapı, bankacılık sistemine hem müşteri güveni hem de uluslararası meşruiyet kazandırmakta; ayrıca katılım bankacılığı sektörünün gelişimine öncülük etmektedir.

4.1 AAOIFI Standartlarına Göre Uygulamalar

Kuveyt Türk Katılım Bankası, İslami finans uygulamalarında uluslararası meşruiyetin sağlanabilmesi için İslam hukukunun modern mali araçlara uygulanmasında referans kurumu olarak kabul edilen AAOIFI (Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions) tarafından yayımlanan şer’i standartlara bağlılığını kurumsal bir taahhüt olarak sürdürmektedir. Bu bağlılık, hem ürün tasarımında hem de uygulama düzeyinde gözlemlenebilir bir bütünlük sunmaktadır. Bankanın en yaygın olarak kullandığı finansman yöntemlerinden biri olan murabaha, AAOIFI tarafından detaylı şekilde tanımlanmış ve standartlaştırılmıştır. Kuveyt Türk, murabaha işlemlerinde öncelikle müşteri tarafından talep edilen malı doğrudan kendisi temin etmekte ve mülkiyetini fiilen devralmaktadır. Sonrasında ise, belirli bir kâr oranı ilavesiyle müşteriye satışı gerçekleştirmektedir. AAOIFI’ye göre bu tür işlemlerde satış fiyatının şeffaf biçimde belirlenmesi, aldatıcı vaatlerden kaçınılması ve taraflar arasında bağlayıcı bir sözleşmenin yapılması gerekmektedir (AAOIFI, 2022, s. 105–114). Kuveyt Türk bu ilkeler doğrultusunda murabaha işlemlerini faizsiz bir ticaret mantığıyla yürütmekte ve gecikme cezası gibi faiz benzeri yaptırımlardan kaçınmaktadır (Derşevi, 2024,s.170–172).

Banka, katılım hesapları aracılığıyla müşterilerden topladığı fonları, mudaraba ve musharaka gibi ortaklık esasına dayalı modellerle değerlendirmektedir.

AAOIFI'nin ortaklık standartlarına göre, mudaraba işleminde müşteri yatırımcı (rabbü'l-mâl), banka ise sermayeyi yöneten ortak (mudarib) rolünü üstlenir. Elde edilen kar önceden belirlenmiş oranda paylaşılırken, zarar tamamen sermaye sahibine aittir. Musharaka modelinde ise hem banka hem müşteri sermaye koyarak kar ve zararı birlikte paylaşırlar. Kuveyt Türk, bu modelleri uluslararası standartlara uygun olarak uygulamakta ve faizsiz finansman anlayışını reel yatırımlarla bütünleştirmektedir (Derşevi, 2024,s.153-154).

Kuveyt Türk'ün taşınır ve taşınmaz finansmanı işlemlerinde sıkça kullandığı yöntemlerden biri olan icâre menâhîya bit-tamlık (kira sonunda mülkiyet devri) de AAOIFI standartlarına dayanmaktadır. Bu yöntemde banka, örneğin bir gayrimenkulü veya aracı müşterinin talebi üzerine satın alır, mülkiyetini elinde tutar ve müşteriye belirli bir süre için kiraya verir. Kira süresi sonunda taraflar arasında ayrıca düzenlenen bir sözleşmeyle mülk müşteriye devredilir. Bu yapı, AAOIFI'nin “bir akitte iki işlem yasağı”na uygun olarak kira ve satış sözleşmelerini birbirinden ayrı tutar (AAOIFI, 2022, s. 192). Bu sayede hem İslam hukuku ilkelerine uygunluk sağlanmakta hem de mülkiyet devri şeffaf bir zemine oturtulmaktadır.

Bankanın bir diğer dikkat çeken uygulama alanı ise sukuk (kira sertifikaları) ihracıdır. Kuveyt Türk, varlık temelli sukuk ihracını gerçek mülkiyete dayandırarak, AAOIFI'nin belirlediği sukuk standardına uygun hareket etmektedir. Bu süreçte banka, sahip olduğu fiziki varlıkları özel amaçlı bir şirkete devrederek söz konusu varlıkları parçalara ayırmakta ve yatırımcılara sukuk olarak sunmaktadır. AAOIFI, bu işlemde sukukun dayandığı varlıkların gerçek, somut ve mülkiyet hakkı doğuracak nitelikte olması gerektiğini belirtir (AAOIFI, 2022, s. 368). Kuveyt Türk'ün sukuk yapısı bu kriterleri taşıdığı için hem yerel denetim otoriteleri hem de uluslararası İslami finans otoriteleri tarafından meşru kabul edilmektedir. İcâre sukukları, faizsiz finans ilkelerine uygun kabul edilmekte ve AAOIFI (İslami Finans Kurumları Muhasebe ve Denetim Kurumu) tarafından onaylanmakta, aynı zamanda herhangi bir devlet garantisine tabi olmayan kabul edilmiş yatırım araçlarıdır (Derşevi, 2024,s.190).

Ayrıca Kuveyt Türk, hizmetlerin ve iş gücünün kiralanmasına dayalı finansman modellerinde de AAOIFI'nin rehberliğinden sapmamaktadır. Banka, iş gücü

kiralama (ijâratü'l-a'mâl) uygulamalarında, hizmet sunumunun belirli, süreli ve tanımlı olmasına dikkat etmektedir. (Derşevi, 2024,s.176)Müşteri, belirli bir hizmeti almak üzere banka ile kira akdi yapar. Bu hizmet banka tarafından doğrudan sağlanabileceği gibi, müşteri bankanın temsilcisi olarak da hareket edebilir. Bu uygulamada da mülkiyet değil, kullanım hakkı kiralanmakta ve işlem boyunca herhangi bir faizli unsur yer almamaktadır (AAOIFI, 2022, s. 175).

Tüm bu uygulamalar değerlendirildiğinde, Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın sadece biçimsel değil, aynı zamanda içeriksel düzeyde de AAOIFI standartlarını esas aldığı ve bunu operasyonel pratiğe dönüştürdüğü görülmektedir. Bu durum, bankanın şer'i meşruiyet açısından güçlü bir konumda olduğunu ve uluslararası İslami finans sistemine entegre bir yapı sergilediğini açıkça ortaya koymaktadır.

Kuweyt Türk Katılım Bankası'nın sunduğu ürünler, faiz temelli klasik bankacılığın ötesinde, İslam hukukunun temel ilkelerine uygun olarak tasarlanmış finansal araçlardır. Bu kapsamda katılım hesapları mudaraba (emek–sermaye ortaklığı) esasına dayandırılmakta, müşteri yatırdığı fonla sabit getiri değil, elde edilen kâra bağlı değişken gelir beklemektedir. Bu, İslam hukukunun hem faiz (ribâ) hem de spekülasyon (garar) yasağını ihlal etmeyen bir yapı sunar. Murabaha uygulamasının meşruiyeti ve işleyişi, Almurad'ın tezinde şu şekilde belirtilmiştir: “Murabahanın meşruiyeti İslam hukukunun temel prensiplerine dayanmaktadır. Bu kapsamda katılım bankaları tarafından yapılan işlemler faizsiz bankacılık ilke ve standartlarına uygundur” (Almurad, 2023, s. 109).

Kuweyt Türk Katılım Bankası'nın taşınmaz ve taşıt finansmanı gibi işlemlerinde kullanılan murabaha yönteminde, banka finansmana konu malı önce kendi mülkiyetine almakta, ardından müşteriyle yapılan sözleşme çerçevesinde satışa sunmaktadır. Bu süreçte müşteri, malın alım–satımına ilişkin belgeleri (fatura, satış sözleşmesi, tapu vb.) bankaya sunmakla yükümlüdür. Banka ise mülkiyet devri öncesinde vekâlet ilişkisi kurabilir; ancak satış tamamlanmadan mal üzerinde tasarrufta bulunulamaz. Bu yapı, fihhi açıdan mülkiyet ve sözleşme ayrımı şartlarını gözetenerek meşruiyet kazanır (Almurad, 2023, s. 110).

Banka, ayrıca altına dayalı ürünler ve fiziki altın işlemleri de sunmaktadır. Bu işlemler fihhi olarak ribâ'l-fadl ve ribâ'n-nesîa (fazlalık ve vadeye bağlı faiz) riskleri taşıdığından, İslam hukukuna uygun olabilmeleri için bazı şartlara bağlanmıştır.

Kuveyt Türk, altın alım-satımında aynı cins madenin aynı anda ve eşit miktarda el değiştirmesi ilkesine (taqabud) dikkat ederek, hem fiziki teslimatı hem de eşzamanlılık şartını yerine getirmektedir. Bu, İslam fikhının kıymetli metallerdeki ribâ yasağına karşı gösterilen kurumsal duyarlılığı yansıtmaktadır (AAOIFI, 2022, s. 303).

Bankanın sunduğu kredi kartı alternatif ürünler de fikhi bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Kuveyt Türk'ün "sağlam kart" ve benzeri ürünleri, faiz üretmeyen yapıdadır; temerrüt halinde faiz tahsil edilmez, aksine gecikmeden kaynaklı oluşabilecek masraflar sınırlı tutulur. Banka, bu ürünlerin şer'i uygunluğunu sağlayabilmek için mal ve hizmet alımı esaslı işlem yapısını benimsemekte, nakit kullanımına sınırlamalar getirmekte ve faiz içeren risklerden kaçınmaktadır (Kuveyt Türk, 2023 Ürünler Hizmetler ve Finansman Modeli).

Kuveyt Türk Katılım Bankası, sukuk yapısı ve diğer finansal ürünlerinde, AAOIFI'nin ribâ, garar ve spekülasyon yasağı ilkelerine uygun hareket etmekte; teslim ve elde tutma (kabz) prensiplerini gözetmekte ve tüm işlemlerini hem iç şer'i denetim süreçlerinden hem de uluslararası şer'i standartlardan geçirerek piyasaya sunmaktadır. Özellikle icâre sukukları, faizsiz finans prensiplerine uygunluğu nedeniyle AAOIFI (Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions) tarafından meşru kabul edilmekte ve herhangi bir devlet garantisine dayanmadan işlem görmektedir (Derşevi, 2024, s. 190-191).

3. Sonuç

Bu çalışma, faizsiz finans sisteminin Türkiye'deki gelişimini, katılım bankacılığı modelinin İslam hukuku çerçevesindeki yapısını ve işleyişini, Kuveyt Türk Katılım Bankası örneği üzerinden kapsamlı biçimde ele almıştır. Katılım bankacılığı, yalnızca finansal işlemler açısından değil; sosyal adalet, ahlaki sorumluluk ve İslami prensiplere uygunluk bakımından da alternatif bir ekonomik yaklaşım sunmaktadır. Kâr-zarar ortaklığına dayalı fon toplama ve kullandırma yöntemleri, faiz yasağını esas alan yapı ile birlikte değerlendirildiğinde, bu modelin hem reel sektöre katkı sunduğu hem de etik finans ilkelerine bağlılık gösterdiği görülmektedir.

Kuveyt Türk Katılım Bankası, AAOIFI standartlarına uygun şekilde yürüttüğü murabaha, icâre, mudaraba ve sukuk gibi işlemlerle, İslami bankacılığın uygulamadaki görünümünü net bir şekilde ortaya koymaktadır. Banka, hem şer'i

danışma kurulu hem de şer'i uyum birimleri vasıtasıyla tüm finansal faaliyetlerini sürekli denetime tabi tutmakta ve bu yönüyle sadece biçimsel değil, içeriksel uyumu da gözetmektedir. Özellikle AAOIFI standartlarının benimsenmesi, Kuveyt Türk'ün yalnızca yerel değil, uluslararası düzeyde de güvenilir bir İslami finans aktörü olduğunu göstermektedir.

Türkiye'de katılım bankacılığının tarihi gelişimi, yasal altyapısının güçlenmesi ve toplumsal talebin artışı ile paralel şekilde kurumsallaştığı ve çeşitlendiği anlaşılmaktadır. 2005 yılında yasal tanımın resmiyet kazanmasıyla birlikte sektör, gerek müşteri nezdinde gerekse ulusal ekonomi içerisinde daha görünür ve işlevsel hale gelmiştir. Kuveyt Türk örneği, bu gelişimin somut bir tezahürü olarak değerlendirilmelidir. Sonuç olarak, katılım bankacılığı modeli, günümüz finansal sistemine alternatif ve tamamlayıcı bir yapı sunmakta; faizsiz, şeffaf ve etik temelli finans anlayışı ile sadece Müslüman bireylere değil, değer temelli yatırım arayan tüm kesimlere hitap etmektedir. Kuveyt Türk gibi kurumsal yapıların şer'i standartlara olan bağlılığı ise, bu modelin sürdürülebilirliği ve küresel ölçekteki meşruiyeti açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın ortaya koyduğu bulgular, İslami finans alanındaki uygulamaların daha geniş çevrelerce anlaşılmasına ve değerlendirilmesine katkı sunmaktadır.

Kaynakça

- AAOIFI. (2015). Shari'ah Standards for Islamic Financial Institutions (No. 8: Murabaha to the Purchase Orderer). Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions. <https://aaoifi.com/shariaa-standards/?lang=en>
- Abdi, Y. H. (2018). Türkiye'de faaliyet gösteren İslami bankaların çok kriterli karar verme yöntemlerine göre etkinlik ve verimlilik açısından incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Almurad, B. (2023). Türk Katılım Bankalarındaki Murâbaha Li'l-Âmir Bi's-Şirâ Sözleşmesinin AAOIFI Standardı ile Karşılaştırması: Model Olarak Kuveyt Türk Bankası (Yüksek lisans tezi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Alpaslan, M. & Kudun, C. (2016). Türkiye'de Sukuk uygulamaları ve vergisel boyutu. Yaşam Bilimleri Dergisi, 6(2/1), 319–337.
- AOIFI. (2022). Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions. Manama: AAOIFI Publications.

- BDDK. (2024). Faizsiz Bankacılık İlke ve Esasları. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu. <https://www.bddk.org.tr>
- Çalık, E. B. (2016). Geleneksel Bankalar ile Katılım Bankalarının finansman performanslarının Basel III kriterleri açısından kıyaslanması. Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, İ. (2016). Katılım bankaları ve denetleme sorunsalı. ANKA e-Dergi, 1(1), 29–43.
- Derşevi, M. (2024). Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye’de kiralama ve Türkiye’deki katılım bankalarındaki uygulamaları – Kuveyt Türk Katılım Bankası örneği (Doktora tezi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Dikkaya, K., & Kutval, Y. (2014). Katılım Bankacılığı: Türkiye Örneği. Savaş Yayınevi.
- Doğan, S. (2008). Katılım Bankaları ve ekonomiye etkileri: Türkiye örneği. Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Efe, A. (2021). Katılım bankacılığı ve İslami finans sektöründeki temel teknik sorunların çözümü. Academic Platform Journal of Islamic Research (APJIR), 5(2), 303–326. <https://apjir.com/>
- Kalaycı, A. (2013). Katılım Bankacılığı: mali kesiminde nasıl bir seçenek? Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 9(19), 51–74.
- Kuveyt Türk. (2024) <https://www.kuveytturk.com.tr/>
- Kuveyt Türk. (2024). Konsolide Denetim Raporu 31 Aralık 2024. <https://www.kuveytturk.com.tr/medium/konsolide-denetim-raporu-31-aralik-2024-2760>.
- Özeroğlu, A. H. (2014). Sukuk ve Türkiye’de Sukukun uygulanabilirliğinin değerlendirilmesi. Tarih Okulu Dergisi (TOD), 7(19), 751–772.
- Özkan, H. (2012). Katılım Bankacılığın Klasik Bankalarla karşılaştırılması ve muhasebe uygulamalar. Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özsoy, M. Ş. (2012). Sağlam bankacılık modeli ile katılım bankacılığına giriş. İstanbul: Kuveyt Türk Yayınları.

- Pehlivan, P. (2016). Türkiye’de Katılım Bankacılığı ve bankacılık sektöründeki önemi. Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 16(31), 296–324.
- Platin. (2025). Kuveyt Türk 2024'te 34,7 milyar TL net kâr elde etti. <https://www.platinonline.com/bankacilik/kuveyt-turk-2024te-346-milyar-tl-net-kar-elde-etti-1092330>
- Tenekeci, M. (2017). Katılım Bankacılığın finansal istikrara etkisi: Türkiye örneği. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Karatay Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü..
- TKBB. (2009). Türkiye Katılım Bankaları Birliği Yayını.
- TKBB. (2025). Katılım Bankaları Temel Sektör Göstergeleri. <https://www.tkbb.org.tr>
- Türkiye Katılım Bankaları Birliği. (2017). Türk finans sisteminde katılım bankacılığı. İstanbul: TKBB Yayınları.